

Довідкова інформація про трансфертне ціноутворення

Механізми, за допомогою яких відбувається внутрішньофірмовий перерозподіл фінансових ресурсів, називаються трансфертними. Ці трансфертні механізми є невід'ємною частиною глобальної системи фінансового менеджменту транснаціональних корпорацій.

Трансфертна ціна – це ціна, яка встановлюється на будь-який об'єкт торгівлі (товари, послуги або фактори виробництва) між пов'язаними компаніями або структурними підрозділами однієї компанії, якщо об'єкт торгівлі перетинає митний кордон.

Трансфертне ціноутворення - це процес визначення трансфертної ціни, сукупність економічних відносин, які виникають у процесі визначення трансфертної ціни на будь-який об'єкт торгівлі (товари, послуги або фактори виробництва) між пов'язаними компаніями або структурними підрозділами однієї компанії, якщо об'єкт торгівлі перетинає митний кордон.

Трансфертні ціни відіграють важливу роль у економічному механізмі транснаціональних компаній та глобальній економіці в цілому. Це зумовлено передусім тим, що значну частку глобального експорту становить внутрішній оборот між філіями компаній в різних країнах. Внутрішній оборот компаній опосередковується внутрішньо-корпоративними цінами, які мають назву "трансфертні".

Отже, можемо зробити висновок, що система трансфертного ціноутворення може формуватися, як система орієнтована на ринок або як система орієнтована на внутрішні витрати.

Основні принципи, що лежать в основі трансфертного ціноутворення: максимізація прибутків, мінімізація податків, мінімізація митних платежів, удосконалення системи контролю материнською компанією фінансових потоків філій, надання менеджменту всіх рівнів (як національного, так і міжнародного) однакових умов для встановлення і підтримки таких цін, які б забезпечували рентабельність філій і доброзичливе ставлення споживачів.

Механізм трансфертних цін базується на можливості їх відхилення від ринкових. Відносне зниження трансфертних цін на імпортовані філією комплектуючі та сировину від інших філій компанії означає фактично її додаткове фінансування та збільшення прибутку. Відносне підвищення трансфертних цін на імпортовані від корпоративної структури компанії товари призводить до фактичного трансферту фінансових ресурсів до материнської компанії.

Основні характеристики трансфертних цін: вони не є вільно ринковими, а є внутрішніми регульованими цінами компанії; базуються на витратах на виробництво або індикаторах ринкових цін, але водночас встановлюються на рівні, який відповідає певним потребам компанії (мінімізації податків та митних витрат). Відхилення трансфертних цін від ринкових визначає обсяг перерозподілу фінансів всередині фірми; трансфертні ціни впливають на рівень експорту, валового внутрішнього продукту, національного доходу, державного бюджету приймаючих країн.

Податкові органи контролюють рівень трансфертних цін компаній з огляду на їх важливу для державного бюджету роль.

Податковий контроль трансфертних цін в Україні спрямований на виявленні занижених податкових зобов'язань фірми шляхом встановлення "несправедливих" цін. Однак, трансфертні ціни не завжди є завищеними або заниженими порівняно з ринковими. І негативним є тільки процес зловживання (маніпулювання) трансфертними цінами. Саме зловживання призводить до завищення або заниження трансфертних цін порівняно з ринковими.

28.12.2014 Верховною Радою України прийнято закон «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо удосконалення податкового контролю за трансфертним ціноутворенням». Даний закон уточнює перелік критеріїв визначення пов'язаності осіб, узаконює принцип «втягнутої руки», зазначає види контрольованих операцій, звітності підприємств та штрафні санкції.

Критерії пов'язаності осіб

Пп 14.1.159 ПКУ визначено перелік та характеристики належності юридичних та фізичних осіб до складу пов'язаних. Таким чином, визначено такі критерії пов'язаності осіб:

Для юридичних осіб	Для фізичної та юридичної особи	Для фізичних осіб
Одна юрособа безпосередньо та/або опосередковано (через пов'язаних осіб) володіє корпоративними правами іншої юрособи у розмірі 20 % і більше	Фізична особа безпосередньо та/або опосередковано (через пов'язаних осіб) володіє корпоративними правами юридичної особи у розмірі 20 % і більше	Чоловік (дружина), батьки (у тому числі усиновлювачі), діти (повнолітні/неповнолітні, у тому числі усиновлені), повнорідні та неповнорідні брати і сестри, опікун, піклувальник, дитина, над якою встановлено опіку чи піклування.
Одна і та ж юридична або фізична особа безпосередньо та/або опосередковано володіє корпоративними правами у кожній такій юрособі у розмірі 20 % і більше	Фізична особа має право призначати (обирати) одноособовий виконавчий орган такої юрособи або призначати (обирати) не менш як 50 % складу її колегіального виконавчого органу або наглядової ради.	
Одна і та ж юридична або фізична особа приймає рішення щодо призначення (обрання) одноособових виконавчих органів кожної такої юрособи	Фізична особа здійснює повноваження одноособового виконавчого органу в такій юридичній особі	
Одна й та ж юридична або фізична особа приймає рішення щодо призначення (обрання) 50 % і більше складу колегіального виконавчого органу або наглядової ради кожної такої юрособи	Фізична особа має повноваження на призначення (обрання) одноособового виконавчого органу такої юридичної особи або на призначення (обрання) 50 % і більше складу її колегіального виконавчого органу або наглядової ради	
Принаймні 50% складу колегіального виконавчого органу та/або наглядової ради кожної такої юрособи складають одні і ті самі фізособи	Сума всіх кредитів (позик), поворотної фінансової допомоги від фізичної особи, наданих юридичній особі, та/або будь-яких кредитів (позик),	
Одноособові виконавчі органи таких		

юридичних осіб призначені (обрані) за рішенням однієї і тієї самої особи (власника або уповноваженого ним органу);	поворотної фінансової допомоги від інших фізичних осіб, наданих юридичній особі, які надаються під гарантії цієї фізичної особи, перевищують суму власного капіталу більше ніж у 3,5 раза (для фінансових установ та компаній, що провадять виключно лізингову діяльність, — більше ніж у 10 разів)
Юрособа має повноваження на призначення (обрання) одноособового виконавчого органу такої юридичної особи або на призначення (обрання) 50 % і більше складу її колегіального виконавчого органу або наглядової ради	
Сума всіх кредитів (позик), поворотної фіндопомоги від однієї юрособи та/або кредитів (позик), поворотної фінансової допомоги від інших юросіб, гарантованих однією юридичною особою, стосовно іншої юридичної особи перевищує суму власного капіталу більше ніж у 3,5 раза (для фінансових установ та компаній, що провадять виключно лізингову діяльність, — більше ніж у 10 разів).	

Дещо оновлено правила визначення частки володіння корпоративними правами: якщо частка володіння корпоративними правами кожної особи в наступній юридичній особі в ланцюгу перевищує 20%, усі особи такого ланцюга є пов'язаними.

Також згідно пп. 20.1.40-1 ПКУ контролюючі органи мають право звертатися до суду для визнання осіб пов'язаними на основі фактів і обставин, які стосуються того, що одна особа здійснювала практичний контроль за бізнес-рішеннями іншої юридичної особи та/або що та сама фізична чи юридична особа здійснювала практичний контроль за бізнес-рішеннями кожної юридичної особи.

З 01.01.2015 трансфертне ціноутворення використовується виключно для контролю обчислення податку на прибуток.

Принцип «вितягнутої руки»

Платник податку, який бере участь у контрольованій операції, повинен визначати обсяг його оподаткованого прибутку відповідно до принципу «вितягнутої руки».

Обсяг оподаткованого прибутку, отриманого платником податку, який бере участь в одній чи більше контрольованих операціях, вважається таким, що відповідає принципу «вितягнутої руки», якщо умови зазначених операцій не відрізняються від умов, що застосовуються між непов'язаними особами у співставних неконтрольованих операціях.

Якщо умови в одній чи більше контрольованих операціях не відповідають принципу «вितягнутої руки», прибуток, який був би нарахований платнику податків в умовах контрольованої операції, що відповідає зазначеному принципу, включається до оподаткованого прибутку платника податку.

Встановлюється відповідність умов контрольованої операції до цього принципу «вितягнутої руки», визначеними в п. 39.3 ПКУ.

Контрольовані та неконтрольовані операції

Контрольовані операції	Неконтрольовані операції
Господарські операції, які впливають на об'єкт оподаткування сторін (сторони) таких операцій, що здійснюються платниками податків з	У разі коли ціни (націнки) на товари (роботи, послуги) підлягають державному регулюванню, ціна вважається такою, що відповідає принципу

пов'язаними особами — нерезидентами.	«вितягнутої руки», якщо вона встановлена відповідно до правил такого регулювання. Це положення не поширюється на випадки, коли встановлюється мінімальна ціна продажу або індикативна ціна.
Господарські операції з продажу товарів через комісіонерів — нерезидентів.	Якщо під час здійснення операції обов'язковим є проведення оцінки, вартість об'єкта оцінки є підставою для встановлення відповідності принципу «вितягнутої руки» для цілей оподаткування за умови, що неможливо застосувати методи, зазначені у підпункті 39.3.1 ПКУ.
Господарські операції, які впливають на об'єкт оподаткування платника податків, однією із сторін яких є нерезидент, зареєстрований у державі (на території), яка включена до переліку держав (територій), затвердженого Кабінетом Міністрів України.	Якщо під час проведення аукціону (публічних торгів) умови, які склалися за результатами такого аукціону (публічних торгів), обов'язковість проведення якого передбачено законом, визнаються такими, що відповідають принципу «вितягнутої руки».
Операції, що здійснюються між пов'язаними особами із залученням (за посередництвом) осіб, які не є пов'язаними, але: — не виконують істотних функцій, пов'язаних з придбанням (продажем) товарів (робіт, послуг) між пов'язаними особами; — не використовують істотних активів та/або не приймають на себе істотних ризиків для організації придбання (продажу) товарів (робіт, послуг) між пов'язаними особами.	Якщо продаж (відчуження) товарів, у тому числі майна, переданого у заставу позичальником з метою забезпечення вимог кредитора, здійснюється у примусовому порядку згідно із законодавством, умови, сформовані під час такого продажу, визнаються такими, що відповідають принципу «вितягнутої руки».

Критерії для визнання операції контрольованою

Господарські операції, визнаються контрольованими, якщо одночасно виконуються такі умови:

1. загальний обсяг доходу платника податків та/або його пов'язаних осіб від усіх видів діяльності, що враховується під час визначення об'єкта обкладення податком на прибуток, перевищує 20 млн грн за відповідний податковий (звітний) календарний рік;
2. обсяг групи таких господарських операцій платника податків та/або його пов'язаних осіб з одним контрагентом перевищує 1 млн. гривень (без урахування ПДВ) або 3 % доходу, що враховується під час визначення об'єкта обкладення податком на прибуток, платника податків за відповідний податковий (звітний) рік.

Господарською операцією для цілей трансфертного ціноутворення є всі види операцій, договорів або домовленостей, документально підтверджених або непідтверджених, що можуть впливати на оподатковуваний дохід платника податків:

1. операції з товарами, такими як сировина, готова продукція тощо;
2. операції з надання послуг;
3. операції з нематеріальними активами, такими як роялті, ліцензії, плата за використання патентів, товарних знаків, тощо, а також з будь-якими іншими об'єктами інтелектуальної власності;
4. фінансові операції, включаючи лізинг, участь в інвестиціях, кредитах, комісії за гарантію тощо;

5. операції з капіталом, включаючи купівлю чи продаж акцій або інших інвестицій, купівлю чи продаж довгострокових матеріальних і нематеріальних активів.